

De federale regering

Samenstelling

Samenstelling

De federale regering bestaat uit ten hoogste 15 ministers, de eerste minister inbegrepen, en uit een onbepaald aantal staatssecretarissen (art. 99 van de Grondwet).

In de Ministerraad hebben, de eerste minister uitgezonderd, evenveel Nederlandstalige als Franstalige ministers zitting (art. 99 G.W.).

Wie kan minister worden?

De Grondwet bepaalt dat alleen Belgen minister kunnen worden (art. 97 G.W.). Doorgaans zijn het parlementsleden die tot minister benoemd worden.

De leden van de koninklijke familie zijn uitgesloten van het ministerschap (art. 98 G.W.).

Een minister mag geen lid zijn van het federale Parlement of een gemeenschaps- of gewestparlement.

Een federaal parlements lid dat door de Koning tot minister of staatssecretaris wordt benoemd, houdt op als parlements lid zitting te hebben en wordt vervangen door de eerste opvolger van de lijst waarop hij gekozen werd. Wanneer hij geen deel meer uitmaakt van de regering, neemt hij zijn parlementair mandaat weer op (art. 50 G.W.). Ministers hebben wel toegang tot de vergaderingen en het woord moet hen verleend worden. Hun aanwezigheid kan ook door de Kamer gevorderd worden (art. 100 G.W.).

Een ministerambt is eveneens onverenigbaar met een provinciaal mandaat, een ambt in de rechterlijke orde, bij het Grondwettelijk Hof, de Raad van State en het Rekenhof.

Burgemeesters en schepenen worden als verhinderd beschouwd voor de periode waarin ze het ambt van minister of staatssecretaris uitoefenen.

Persoonlijk statuut van ministers (en staatssecretarissen)

► Meninge

Ze mogen nooit worden vervolgd of aan enig onderzoek onderworpen naar aanleiding van een mening uitgebracht tijdens hun ambt (art. 101 G.W.).

► Daden

Ministers kunnen tijdens hun ambtstermijn in strafzaken alleen worden vervolgd door het openbaar ministerie bij het hof van beroep; alleen dat hof kan hen berechten. Na hun ambtstermijn kunnen gewezen ministers door dat hof alleen nog worden berecht voor misdrijven die ze in de uitoefening van hun ambt van minister zouden hebben gepleegd; voor andere misdrijven zijn de gewone rechtbanken bevoegd.

Tegen de arresten is beroep mogelijk bij het Hof van Cassatie. De Kamer van volksvertegenwoordigers moet toelating verlenen voor :

- elke vordering tot regeling van rechtspleging;
- voor elke rechtstreekse dagvaarding voor het hof van beroep (behalve bij betrapting op heterdaad);
- voor elke aanhouding.

In de Belgische geschiedenis is het nog maar enkele keren voorgekomen dat een minister vervolgd werd.

De eerste minister: een ploegleider

Het premierschap is uit de praktijk gegroeid. Oorspronkelijk bestond het ambt niet. In 1831 waren de ministers werkelijk de "dienaars" van de Koning⁽¹⁾. In de visie van Leopold I (1831 - 1865) waren de ministers zijn persoonlijke medewerkers, elk individueel tegenover hem verantwoordelijk⁽²⁾. Hij zat zelf de Ministerraad voor. Geleidelijk aan werd de Ministerraad een autonoom orgaan. De invoering van het algemeen enkelvoudig stemrecht voor mannen in 1919 en het ontstaan van coalitieregeringen, verplichtte de Koning het voorzitterschap van de Ministerraad over te laten aan de "chef van het kabinet", haast altijd de formateur van de regering. De Koning heeft evenwel nooit formeel het recht verzaakt om de Ministerraad voor te zitten. Dit is trouwens de reden waarom in België de eerste minister geen "minister-president (=voorzitter)" is zoals in Nederland.

(1) De term "minister" betekent "dienaar" in het Latijn.

(2) Nu nog bepaalt artikel 96 G.W.: "De Koning benoemt en ontslaat "zijn" ministers."

Sinds 1918 gebruikt men de titel “eerste minister”. De benaming is afkomstig van de Engelse “Prime Minister”⁽³⁾.

Pas in 1920 werd de titel officieel aan het regeringshoofd verleend. In 1970 werd het ambt van eerste minister voor het eerst uitdrukkelijk in de Grondwet vermeld.

De bevoegdheden van de eerste minister berusten meer op gewoonte en traditie dan op juridische teksten.

De eerste minister is de centrale figuur van het hele parlementaire en politieke gebeuren. Hij is de leider van de regering en staat in voor de eenheid van de bewindsploeg en de samenhang van het regeringsbeleid. Hij is de schakel tussen het staatshoofd en de andere regeringsleden.

■ De vice-eerste ministers: schakel met de regeringspartijen

Het ambt van vice-eerste minister is niet in de Grondwet vermeld en is vooral door de gewoonte tot stand gekomen. Sinds 1954 is de traditie gevestigd. Pas in 1961 werd de bekleeder van dat ambt “vice-premier” genoemd.

In de praktijk heeft elke partij die deel uitmaakt van de coalitie één vice-premier. De vice-premiers vormen de schakel tussen hun partij en de regering. Binnen de regering staan de vice-premiers borg voor hun partij. Tegenover hun partij verdedigen zij het regeringsstandpunt. Op die manier worden besprekingen in de regering vergemakkelijkt en kunnen compromissen bereikt worden tussen de regeringspartners.

Daarnaast is een vice-premier eveneens belast met de leiding van een bepaalde, meestal belangrijke overheidsdienst (bijvoorbeeld economie, binnenlandse zaken, financiën, buitenlandse handel, begroting).

■ Ministers

De minister staat aan het hoofd van één of meer federale overheidsdiensten en is tegenover de Kamer verantwoordelijk voor het beleid met betrekking tot zijn bevoegdheidsdomein.

De verdeling van de bevoegdheden verschilt van regering tot regering.

■ De staatssecretarissen (art. 104 G.W.)

De federale staatssecretarissen zijn te beschouwen als adjunct-ministers, toegevoegd aan een minister of belast met een speciale opdracht. Hun bevoegdheden worden geregeld in een koninklijk besluit.

Actuele info over de federale regering vindt u op <http://www.belgium.be>

(3) Koning George I was van Duitse afkomst en sprak geen Engels. In de ministerraad liet hij zich vervangen door een minister, die na verloop van tijd “Prime Minister” werd.

■ Regering - Ministerraad

De Regering omvat de eerste minister, de ministers en de staatssecretarissen; de Ministerraad omvat alleen de eerste minister en de ministers. De staatssecretarissen wonen wel de vergaderingen van de Ministerraad bij als er dossiers worden besproken waarvoor ze bevoegd zijn.

■ Kroonraad

De Kroonraad bestaat uit de ministers in functie en de ministers van Staat, onder het voorzitterschap van de Koning. De eretitel van “minister van Staat” wordt toegekend aan verdienstelijke staatslieden van verschillende politieke strekking (oud-premiers, Kamer- en Senaatvoorzitters, partijleiders, belangrijke oud-ministers, enz.). Met de titel zijn geen voordelen of bevoegdheden verbonden.

Dit college komt in zeer uitzonderlijke omstandigheden bijeen om advies te geven aan de Koning. Hij vergaderde in 1870 (uitbreken van de Frans-Duitse oorlog), in 1914 (ultimatum van Duitsland aan België), in 1919 (Verdrag van Versailles), 1950 (Koningskwestie) en 1960 (onafhankelijkheid van Congo).

■ Federale overheidsdiensten

Met de Copernicushervorming werden de vroegere ministeries omgevormd tot federale overheidsdiensten (FOD). Ze worden aangevuld door programmatorische overheidsdiensten (POD) die werken rond belangrijke maatschappelijke thema's, zoals bijvoorbeeld gelijkheidskansenbeleid.

Aan het hoofd van een FOD/POD staat een directiecomité onder leiding van een voorzitter, aangesteld voor 6 jaar.

■ Beleidscel en secretariaat («kabinet»)

Elk regeringslid heeft een beleidscel en een secretariaat. De beleidscel bestaat uit adviseurs die voorstellen uitwerken in nauw overleg met de diensten waarvoor de minister bevoegd is. Het secretariaat omvat woordvoerders, stafmedewerkers, de persoonlijke secretaris of secretaresse en uitvoerende medewerkers.

Voor de Copernicushervorming heette het geheel van medewerkers van een minister ‘kabinet’. Dat woord wordt ook nu nog af en toe gebruikt.